

ВИКЛАДАЧ ЯК НОСІЙ СОЦІАЛЬНОСТІ, ГУМАННОСТІ, ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Викладач у вищому навчальному закладі є ключовою постаттю в академічному процесі. Від того, наскільки професійним, зацікавленим і разом із тим гуманним він буде, залежить результат його роботи, який полягає не тільки в оволодінні студентами певною кількістю професійних знань, а й у формуванні у них здатності до навчання, постійного пошуку нових знань професійного розвитку. Водночас викладач має виступати носієм найкращих людських рис, бути моральним взірцем для студентів, своєю поведінкою і ставленням до життя формувати їх соціальну позицію.

Професіоналізм викладача можна оцінити, взявши до уваги об'єктивну сторону його роботи, тобто набір методів і прийомів, які він традиційно використовує, і те, як він їх використовує. У студентів викликає повагу і зацікавленість той викладач, який досконало знає свій предмет, володіє педагогічною майстерністю, має свій індивідуальний стиль, тонко відчуває аудиторію.

У структурі особистісних педагогічних здатностей викладача можна виділити академічні, дидактичні, перцептивні, мовні, організаторські, комунікативні вміння, педагогічну увагу та вміння розподіляти увагу.

Академічні вміння – це схильність до відповідної галузі науки. Професійний викладач повинен знати предмет значно ширше та глибше за той обсяг знань, який він викладає студентам, постійно стежити за новими відкриттями у своїй галузі, бути обізнаним в альтернативних теоріях, вільно володіти матеріалом, виявляти зацікавленість у ньому.

Дидактичні вміння – це здатність викладача передавати студентам навчальний матеріал, робити його доступним для

них, викладати проблему чітко і ясно, збуджувати інтерес до предмета, стимулювати їх активне мислення. Професійна викладацька майстерність вимагає не просто здатності зрозуміло викладати навчальний матеріал, але й уміння організувати самостійну роботу студентів, самостійне отримання знань, керувати їх пізнавальною активністю.

Розуміння внутрішнього світу тих, хто навчається, психологічна спостережливість свідчить про наявність перцептивних умінь викладача.

Безумовно важливим складником викладацької праці є мовна майстерність, яка полягає у здатності чітко і зрозуміло висловлювати свою думку за допомогою засобів та прийомів ораторського мистецтва із залученням міміки, жестів. Викладання матеріалу має бути організоване таким чином, щоб максимально активізувати мислення й увагу аудиторії. Викладачеві краще уникати довгих фраз, складних синтаксичних конструкцій, складних термінів і формулювань. Однак при цьому занадто лаконічна, коротка мова може бути не зовсім зрозумілою студентам. Під час викладання матеріалу іноді доречно застосовувати жарт, легку іронію. Мова викладача має бути живою, емоційною, образною, без граматичних, стилістичних чи фонетичних помилок. Одноманітна, тягуча, монотонна мова викликає нудьгу і не сприймається студентами. Темп мовлення багато у чому залежить від індивідуальних особливостей викладача.

Організаторські здібності виявляються через уміння побудувати роботу так, щоб аудиторія чітко виконувала всі настанови викладача, спрямовані на якнайкраще засвоєння навчального матеріалу. Важливе значення для успішної організації навчального процесу мають планування і контроль.

Комунікативні вміння є важливим елементом спілкування; володіння ними дозволяє знайти правильний підхід до слухача, встановити з ним контакт. Педагогічна майстерність вимагає пошуку найбільш ефективних засобів впливу на студента. Умовою успішного спілкування, безперечно, є тактовність поведінки викладача, почуття міри при будь-якому педагогіч-

ному впливі (заохоченні, покаранні).

Важливими вважаються і такі вміння, як педагогічне уявлення (передбачення розвитку тих чи інших подій), можливість розподілу уваги одночасно між кількома видами діяльності.

Викладач повинен володіти такими людськими якостями, як справедливість, цілеспрямованість, наполегливість, працьовитість. Особливе значення має витримка, вміння володіти собою, своїм настроєм.

Найнеобхіднішою рисою педагога є повага до учнів, додержання правил етики у спілкуванні з ними, принципу презумпції природних розумових здібностей студентів. Важливо у спілкуванні зі студентами бути природнім, здатним пожартувати, в першу чергу, над собою. Поєднання таких елементів, як компетентність у науці, повага до студентів, природність поведінки означає бути гідним викладачем вищого навчального закладу.

В. В. Панченко, *канд. юрид. наук*
асистент кафедри земельного
та аграрного права

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЯК ВІДКРИТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА

Освіта в нашій державі є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Згідно із Законом України “Про освіту” від 23 травня 1991 року метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей; формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелекту-